

**«СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ ШӘКӘРІМ АТЫНДАҒЫ
УНИВЕРСИТЕТІ» КсАҚ**

**«ӘЛЕМ ӨРКЕНИЕТТЕРІНІҢ ТАРИХЫ»
ПЕДАГОГТЕРДІҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ КУРСЫНЫҢ
ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ**

СЕМЕЙ 2024

МАЗМҰНЫ

- 1) Жалпы ережелер;
- 2) Глоссарий;
- 3) Бағдарламаның тақырыптық мазмұны;
- 4) Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері;
- 5) Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны;
- 6) Оқыту үрдісін ұйымдастыру;
- 7) Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі;
- 8) Оқу нәтижелерін бағалау;
- 9) Курстан кейінгі сүйемелдеу;
- 10) Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі.

1) Жалпы ережелер

Педагогтердің кәсіби біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламасы «Әлемдік цивилизациялар тарихы» (бұдан әрі - Бағдарлама) орта мектептердің, лицейлердің, гимназиялардың, колледждердің мұғалімдеріне арналған.

Қазақстан Республикасының 2020-2025 жылдарға арналған Білім беру және ғылымды дамыту мемлекеттік бағдарламасының мақсаттарының бірі - қазақстандық білім беру және ғылымның глобалдық бәсекеге қабілеттілігін арттыру, адамды жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу және оқыту.

XXI ғасырда адамның кәсіби жетістігі мен табыстылығын көптеген факторлар анықтайды, олардың ішінде маңыздылары икемді компетенциялар мен адамның функционалдық сауаттылығының деңгейі. БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарына сәйкес, жаһандық үрдістерді түсінетін және саналы түрде қабылдайтын, тұрақты әлем мен жалпы әл-ауқатты қамтамасыз етуге ықпал ететін жаңа ұрпақты қалыптастыру ұлттық білім беру жүйелерінде басымдыққа ие болуы тиіс. ЭЫДҰ 2030 жылға арналған білім берудегі жаңа трансформациялық компетенцияларды белгіледі. Бұл жауапкершілікті өз мойнына алу қабілеті (этикалық компас), инновация жасау дағдылары (әлеуметтік, экономикалық, мәдени), моральдық және интеллектуалдық жетілгендік, құндылық бағдары, құрмет, тыңдау қабілеті, бейімделу, әр түрлі перспективаларды көре білу

2) Глоссарий

Архетиптер — белгілі бір халықтың қалыптасу кезеңінде пайда болып, әлем туралы ең ерте қалыптасқан түсініктер мен мінез-құлық үлгілері. Архетиптер мифтерде, ертегілерде, аңыздарда, мінез-құлық үлгілерінде, сөйлеу құрылымдарында және басқа да коммуникациялық жүйелердің ерекше белгілерінде бекітіледі. Балалық шақта үлкендерге еліктеу ретінде қабылданған архетиптер әлемді бағалау негізгі жүйесіне айналады. Доминантты цивилизациялар — белгілі бір хронотоп үшін табиғи ортамен ең тиімді өзара әрекеттесу формалары жасалатын цивилизациялық даму нұсқалары. Доминантты цивилизациялар халықтары дамудың сипаты мен қарқынында артықшылықтар алады және сол арқылы басқа халықтардың өміріне ықпал етеді. Бұл ықпал зорлық-зомбылықты (басып алу) немесе зорлық-зомбылықсыз (экономикалық және мәдени кеңею) түрінде болуы мүмкін. Жаңа заманғы Батыс цивилизациясы — индустриалды қоғам, оның үздіксіз дамуы (прогресс) табиғаттың барлық элементтерін өндірістік игіліктер үшін ресурстарға айналдыруға және табиғи ортаны адам жасаған жасанды ортаға ауыстыруға әкеледі.

Белгі — мәдени кодтың бірлігі. Берілген хабарламаның мазмұнына материалдық форма беру жолы және бұл ақпараттағы мағына мен бағаны

бекіту. Барлық тірі организмдер белгілер шығарып, белгілер жүйесін құрайды. Белгілер жүйесі көп болған сайын, шындықты танып-білу және түсіну мүмкіндіктері, сондай-ақ оның ресурстарын бірлесіп пайдалану жолдары мен технологияларын жасау мүмкіндіктері артады. Бағалау ретінде қолданылатын белгілер мен белгілер жүйелері мінез-құлық стереотиптерін және ережелерді қалыптастырады: моральдық нормалар, дәстүрлер, заңдар.

Дүниелену — цивилизациялық және мәдени процесс. Экономикада, саясатта, әлеуметтік және тұрмыстық құбылыстардағы діни мазмұнның әлсіреуі мен ішінара жоғалуы; жаңа — дүниелік және азаматтық сананың және оған сәйкес келетін мәдениет формаларының қалыптасуы.

Ежелгі өркениеттер - жергілікті, жабық әлемдердің шекараларын басып алатын және бұзатын әскери-аграрлық-сауда экспансиясының қауымдастығы.

Ирригациялық цивилизациялар — ирригациялық ауыл шаруашылық жүйелерін құру, кеңейту және қолдау бойынша коллективтік еңбекке тәуелді халықтардың тығыз қауымдастықтары.

Коммуникация — ақпаратты беру әдістерінің жиынтығы. Коммуникацияның барлық әдістерінің материалдық негізі (көрінетін, естілетін, сезілетін және т.б.) және белгілік мазмұны (ақпарат мағынасы және оның бағасы) бар.

Мәдени идентификация — тек оның жеке тасымалдаушыларына немесе бұл мәдениетті меңгерген адамдарға ғана түсінікті болатын, сондай-ақ олардың бағалау әсері бар белгілер жүйелерінің жиынтығы.

Мәдени код — ақпаратты бекіту және беру үшін қолданылатын белгілер жүйесі. Мәдени кодтағы әрбір белгі бір мезгілде ақпараттың мазмұнын, оның мағынасын және осы цивилизацияның құндылықтар жүйесіндегі бағасын береді.

Мәдени парадигма — белгілі бір адамзат қауымдастығы үшін негізгі құндылықтардың, оларды белгілеу, түсіну және жүзеге асыру жолдарының бірлігі.

Мәдениет — белгілі бір хронотопта әрекет ететін және адамдардың олардың коммуникациясы кезінде өзара әрекеттесуін қамтамасыз ететін белгілер жүйесінің жиынтығы.

Менталдық ауысу — тарихи өлшемдер бойынша күрт өзгеріс, әртүрлі адамзат қауымдастығының көзқарастары мен мінез-құлық үлгілерінің өзгеруі; адамдардың санасында бұрынғы басым болған көзқарастардан принципіалды түрде ерекшеленетін әлем және ондағы адам туралы түсініктердің орнығуы.

Менталдық стереотиптер — сананың түбінде бекітілген және белгілі бір мәдени парадигмада сынға ұшырамайтын шындық туралы түсініктер.

Менталитет (латынның *mens* — сана, ақыл деген сөзінен) — әлемді түсіну бойынша негізгі операциялар жиынтығы, жеке адамға, индивидтер тобына (әлеуметтік қабат, страта) немесе бүтін бір халыққа тән. Менталитеттің сипаттамалары адамның, топтың, халықтың қандай мәдени кодты (белгілер жүйесінің жиынтығын) пайдаланатынына байланысты.

Модернизация — әртүрлі қызмет салаларындағы (экономика, саясат, әлеуметтік құрылым, білім беру және т.б.) қоғамдық қатынастарды заманның

ағымына және қоғамның қажеттіліктеріне сәйкестендіру процесі. Модернизация әртүрлі болуы мүмкін. Бұл жағдайда қоғамдағы қатынастарды жетілдіру көпшілік адамдар оларға деген қажеттілікті сезінгенге дейін орын алады. Кешіктірілген модернизацияда өзгерістерге деген қажеттіліктің түсінігі қоғам айналысуға бел буғанға дейін ұзақ уақыт бойы келеді.

Неолиттік революция — адамзат тарихындағы алғашқы цивилизациялық және бір мезгілде менталдық ауысу, ол адамзаттың табиғат байлықтарын (аң аулау, балық аулау, жинау) пайдаланудан игіліктерді (ауыл шаруашылығы, қолөнер) өндіруге өтуімен сипатталады.

Ортағасырлық цивилизациялар — ауыл шаруашылығының кеңеюіне негізделген халықтар қауымдастығы.

Өркениет - бұл хронотоптың адамзат қауымдастығында қабылданған сыртқы әлеммен өзара әрекеттесуінің бірегей жиынтығы.

Өркениеттік парадигма - белгілі бір халықтың қоршаған әлеммен: табиғи ортамен және басқа халықтармен өзара әрекеттесуі үшін қолданылатын маңызды формалардың жиынтығы. Бұл жиынтыққа өркениеттік формалар (мысалы, еңбек сипаты және қолданылатын технологиялар, қоғам құрылымы, өмір формалары) және мәдени сипаттамалар (менталитет, таным тәсілдері, қарым-қатынас тәсілдері) кіреді.

Өркениеттің ауысуы - жаңа жағдайларға немесе қажеттіліктерге жауап бермейтін қоршаған ортамен өзара әрекеттесудің әдеттегі формаларынан өркениеттің дамуының қарқыны мен бағытын өзгерту.

Прогрессивті цивилизация — қоршаған ортамен өзара әрекеттесу жолдарының жиынтығы, онда бұл орта адамзаттың қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін түрлендіріледі, ал бұл түрлендірудің әдістері мен технологиялары үнемі жетілдіріледі.

Резервтік білімдер — қоршаған әлем және технологиялар жөніндегі ақпарат, ол қоғамның инерциялық болмысына байланысты қолданылмайды. Әдеттегі цивилизациялық формалардың таусылуы жағдайында белсендіріледі және цивилизациялық даму үшін жағдайлар жасайды.

Символ — бұл өзіне байланысты барлық заттарға, құбылыстарға және олардың өзара әрекеттесуіне өзіндік мағына беретін бейне, сөйтіп шындықты қабылдау алгоритмін жасайды. Символ — бұл мазмұнынан гөрі бағасы маңыздырақ белгі.

Страта — жынысы, жасы, кәсіби қызметтің сипаты, білімі, мүлік жағдайы және т.б. бойынша ортақ белгілер жиынтығы бойынша ажыратылатын жеке тұлғалар тобы.

Субмәдениет — белгілі бір халықтың (немесе цивилизацияның) мәдениетінің даму варианты, ол оның жеке бөлігіне тән, жынысы, жасы, діні, кәсіби қызметі, қызығушылықтары бойынша ажыратылады. Субмәдениет өзінің тілдік және басқа да коммуникация формаларының, мінез-құлықтың, сыртқы келбеттің өзіндік түрлерін жасайды. Бірақ бұл барлық нұсқалар жалпы мәдениет шеңберінен шықпайды, тіпті кейбір жағдайларда оған қарсы тұрса да.

Табиғи цивилизация — қоршаған ортаға өзара әрекеттесу жолдарының, мінез-құлық стереотиптерінің және дағдыларының тұрақты жиынтығы, адамзат

қауымдастығының дамуының бастапқы кезеңіне тән. Мұндай өзара әрекеттесу барысында адамзат табиғи циклдардан ажырамайды және оны қоршаған ортаны шамалы ғана өзгертеді.

Хронотоп - бұл уақыттың (грекше - хронос) және кеңістіктің (грекше - топос) бірігуін білдіретін термин, онда цивилизациялық және мәдени дамудың ерекше белгілері қалыптасады, оларды басқа уақытта немесе басқа кеңістікте қайта жасау мүмкін емес.

Цивилизация/мәдениеттің типологиялық белгілері — адам қызметінің сол қоғамға ғана тән және сол қоғамды басқа барлық қоғамдардан бөлетін белгілері.

3) Бағдарламаның тақырыптық мазмұны

1. «Мәдениет» және «өркениет» ұғымдары гуманитарлық білім жүйесінде.
2. Өркениеттерді зерттеу концепциялары.
3. Ежелгі өркениеттер.
4. Орталық Азияның ежелгі өркениеттері.
5. Антикалық дәуірдің әлемдік тарихи дамудағы орны.
6. Еуропалық өркениеттің дамуындағы феодалдық дәуір.
7. Ренессанс рухани төңкеріс ретінде
8. Батыс өркениетінің қалыптасуындағы революциялар мен реформалар.
9. XIX – XX ғасырлардағы әлемнің дамуы.
10. Көшпелі өркениеттің ерекшеліктері.
11. Мұсылман өркениетінің өзгешелігі.
12. Қытай өркениетінің ерекшеліктері.
13. Үнді өркениетінің өзгешелігі.
14. XXI ғасырдың басындағы әлем өркениеті.

4) Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

Мақсаты: Білім алушыларда цивилизациялық дамудың барысы туралы қажетті көлемдегі заманауи, жүйеленген, тереңдетілген білімді қалыптастыру; тарихи ғылымдағы цивилизациялық тәсілдің рөлі туралы ұғымдарды қалыптастыру; мәдениеттің адамзаттың жалпыға ортақ құндылықтарымен байланысын және цивилизациялық қоғам құру барысындағы өзара әрекеттестік туралы түсінікті қалыптастыру.

Міндеттері:

1. Тарихи ғылымдағы өркениеттік тәсілдің рөлі туралы жүйеленген білім беру.
2. Өркениеттік теорияның негізгі концепцияларымен таныстыру.
3. Цивилизациялогияның жаңа бағыттарымен таныстыру.
4. Адамзат қоғамының дамуы барысында мәдениет пен өркениеттің өзара байланысын зерттеу тәсілдерін қарастыру.

5. Өркениеттік тәсілдің қазіргі заманғы әлеуметтік-саяси жағдайға баға берудегі рөлі туралы түсінік қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелері:

1. Қоғамның қазіргі жағдайын әлеуметтік-тарихи, этикалық және философиялық контексттерде талдау.
2. Білім беру стандарттарының талаптарына сәйкес оқу пәндері бойынша білім беру бағдарламаларын іске асыру.
3. Жеке тұлғалық, метапәндік және пәндік оқу нәтижелеріне жету және оқыту-тәрбие үрдісінің сапасын оқытылатын пәндер құралдары арқылы қамтамасыз ету үшін білім беру ортасының мүмкіндіктерін пайдалану.
4. Кәсіби міндеттерді орындау мақсатында мәдениаралық әрекеттестікте коммуникациялық кедергілерді жеңу жолдарын ұсыну.
5. Әлеуметтік және кәсіби қарым-қатынаста әр түрлі әлеуметтік топтардың, этностардың және конфессиялардың, соның ішінде дүниежүзілік діндер, философиялық және этикалық оқулардың тарихи мұрасы мен мәдени-әлеуметтік дәстүрлерін ескеру.

5) Бағдарлама құрылымы мен мазмұны

Оқу-тақырыптық жоспар

№	Тақырып	Сағат саны	Д	С	Т	Қысқаша мазмұны
1	«Мәдениет» және «өркениет» ұғымдары гуманитарлық білім жүйесінде.	4	2		2	«Мәдениет» және «өркениет» ұғымдарының түсіндірмесі. Өркениеттердің классификациясы, оларды батыс және шығысқа бөлу. Ғылымшылдық пен секуляризация. Дәстүр және метамәдениет. «Мәдениет» және табиғат ұғымдарының қатынасы. Рухани, материалдық және өнер мәдениеттері. Әлеуметтік-мәдени байланыс және аккумуляция. Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері.
2	Өркениеттерді зерттеу концепциялары.	4	2		2	Мәдени-тарихи түрлер. П.А. Сорокинның концепциясы. Мәдени-тарихи процесстің циклдік моделі. Л.Н.

					Гумилевтың концепциясы. Сызықтық эволюциялық модель. Аксиология. Й. Хейзинганың «мәдениет ойынының концепциясы».
3	Ежелгі өркениеттер.	4	2	2	Түпнұсқа мәдениет түрі. Ежелгі өркениеттер. Ежелгі Египет өркениеті. Шумер өркениеті. Ежелгі иудейлердің инновациялары. Парсы патшалығы.
4	Орталық Азияның ежелгі өркениеттері.	6	4	2	Ежелгі Орталық Азияның хронологиялық шеңбері. Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның көне өркениеттері. Джейтун мәдениеті. Алтын-Депе мәдениеті. Мурғаб дельтасындағы Алтын-Депе өркениетінің мұрагерлері. Орталық Азия Ахеменидтер мемлекетінің құрамында. Орталық Азияны Александр Македонский жаулап алуы. Селевкидтер билігі. Грек-Бактрия патшалығы. Парфия мемлекеті. Парфияның экономикасы және әлеуметтік құрылымы. Парфия мәдениеті. Маргиана мәдениеті. Кушан патшалығы (Бактрия аумағында). Тәуелсіздікті жоғалту. Экономика және сауда. Мәдениет. Буддизмнің таралуы.
5	Антикалық дәуірдің әлемдік тарихи дамудағы орны.	6	2	4	Антикалық өркениет. Театр, архитектура, мифология. Политеизм. Философия. Ежелгі Греция және Ежелгі Рим.
6	Еуропалық өркениеттің дамуындағы феодалдық кезең.	6	2	4	Христиандықтың таралуы. Еуропалық өркениеттің пайда болуы. Византия. Викингтер дәуірі. Орта ғасырлар. Теократия.

7	Ренессанс рухани төңкеріс ретінде.	6	2		4	Реформация және қайта өрлеу. XVI ғасырда Батыс Еуропа елдеріндегі әлеуметтік-мәдени жағдай. Ұлы географиялық ашулар.
8	Батыс өркениетінің қалыптасуындағы революциялар мен реформалар .	6	2		4	Батыс өркениетінің қалыптасуындағы революциялар мен реформалар. Еуропалық абсолютизм. «Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде». Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы. Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде. Ағылшын буржуазиялық революциясы. Ағартушылық дәуірі. Ұлы Француз революциясы. Колониализм. Индустриалдық эпоха. «Жаңа заманның адамы». Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары.
9	XIX – XX ғасырлардағы әлемнің дамуы.	6	2		4	XIX – XX ғасырлардағы әлемнің дамуы. Қазіргі кездегі өркениеттің материалдық негіздері. Ғылыми-техникалық революция және әлемдік өркениет. XX ғасырдың дүниежүзілік соғыстары. Қалалардың урбанизациясы. Өркениеттер арасындағы қақтығыста «Қырғи қабақ соғысы». XX ғас.– XXI ғас. басындағы көрнекті саясаткер реформаторлар. Еуропалық интеграция.
10	Көшпелі өркениеттің ерекшеліктері.	6	4		2	Көшпелі өркениеттің ерекшеліктері. Номадизм – өндірістік экономиканың арнайы түрі. Көшпелі мал шаруашылығының пайда

					болуы. Көшпелі қоғамдарда мүлік мәселесі. Көшпелі қоғамдарда отбасы, шаруашылық және қауым. Көшпелі қоғамдардағы туыстық және шығу тегі. Қазақтардың көшпелі өркениеті. «Ұлы Дала»: тарихи-географиялық сипаттамасы.
11	Мұсылман өркениетінің өзгешелігі.	6	2	4	Мұсылман өркениетінің ғылымдары. Шығыс менталитеті. Осман империясы. Түркия батыс пен шығыс арасында.
12	Қытай өркениетінің ерекшеліктері.	4	2	2	Қытай философиясы. Конфуцийшілдік. Қытайдың орта ғасырлық инновациялары. Қытайдағы революциялар.
13	Үнді өркениетінің өзгешелігі.	4	2	2	Буддизм. Үндістан халқының бөлінуі. Моғол мемлекеті және «ағылшын тәжінің маржаны».
14	XXI ғасырдың басындағы әлем өркениеті.	4	2	2	Заманауи адам әлеуетінің даму индекстері. Глобализация. Ақпараттық технологиялар мен Интернет. Әлемдік қоғамның цивилизациялық және мәдени эволюциясы.
	БАРЛЫҒЫ	72	32	40	

Д – дәріс, С – семинар, Т – тәжірибелік сағаттар.

Ескерту: 1 академиялық сағат – 45 минут.

6) Оқыту үрдісін ұйымдастыру

Кәсіби дамыту курстары келесі режимде ұйымдастырылады:

1. дәстүрлі оқыту;
2. қашықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып оқыту.

Оқыту, курстың оқу-тақырыптық жоспарына сәйкес ұйымдастырылады. Курстың ұзақтығы 72 сағатты құрайды.

Оқыту процесі оқытушы мен тыңдаушылар арасындағы интерактивті ынтымақтастыққа негізделген, оқыту процесіне қатысушы әрбір адамның оптималды ашылуына ықпал етеді. Олар педагогикалық әрекеттестіктің қатысушыларының байланыс интенсивтілігінің жоғары деңгейімен, әрекет түрлері мен формаларының ауысуымен және алуандығымен, тыңдаушылардың

шығармашылық әлеуетінің ашылуымен, олардың адамгершілік-рухани жетілуімен сипатталады.

Білім беру процесін ұйымдастыру кезінде келесі оқыту формалары мен әдістері қолданылады: лекция-диалог, практикалық сабақтар, тыңдаушылардың жеке жұмысы, консультациялар, онлайн-консультация және тыңдаушының оқытушымен жеке жұмысы, шағын топтардағы жұмыс.

7) Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі

- нормативтік-құқықтық құжаттар;
- әлем өркениеттерінің тарихы бойынша арнайы зерттеулер.

8) Оқу нәтижелерін бағалау

Курсты оқып бітіргеннен кейін тыңдаушылар курс бойынша бір тақырыпқа презентацияны қорғайды.

Бағдарлама бойынша алынған білімнің тереңдігін анықтау үшін презентацияны бағалаудың критерийлері анықталған:

1. Курстың бір тақырыбы бойынша материалдың презентацияда көрініс табуы.
2. Таңдалған тақырып бойынша презентацияның анық логикалық құрылымы.
3. Интернеттен алынған материалдардың дұрыс пайдаланылмауының болмауы.
4. Компьютерлік сауаттылық.

9) Курстан кейінгі сүйемелдеу

Курстан кейінгі сүйемелдеу қызметі, кәсіби дамыту бағдарламасы бойынша оқыту курстарын аяқтаған педагогтермен бірге, оқыту бағдарламасын жүзеге асыратын ұйымның оқытушылары (тренерлері) арасындағы өзара әрекеттестікте жүзеге асырылады. Бұл әрекеттестік әр түрлі байланыс құралдарын (электрондық пошта, бейне конференция платформалары, интернет-платформалар, мессенджерлер және т.б.) қолдану арқылы іске асырылады.

Кәсіби дамыту курсын аяқтаған педагогтерге арналған курстан кейінгі сүйемелдеу формалары:

1. Әдістемелік сүйемелдеу, оған кіреді: оқытушылар (тренерлер) тарапынан семинарлар, вебинарлар өткізу; «Әлем өркениеттерінің тарихы» курсы бойынша оқыту әдістемесіне қатысты мәселелер бойынша педагогтерді консультациялау.

2. Педагогтар тарапынан курсты аяқтағаннан кейінгі алғашқы күнтізбелік жыл ішінде іс-шараларды іске асыру.

3. Бағдарлама бойынша алынған білімді тәжірибеде сәтті қолданып жатқан педагогтерді ұйымдастырушылық іс-шараларға қатысуға тарту; олардың тәжірибесінен алынған материалдарды жариялау.

№	Педагог қызметі	Оқытушының (тренердің) қызметі	Нәтижесі
1.	Курстың сабағын жоспарлау	Консультация	Сабақтың жоспар-конспектісі
2.	Курс бойынша әдістемені оқытуға арналған консультациялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер өткізу	Консультация	Іс-шараның бағдарламасы

10) Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер

1. Мырзабекова, Р. С. Әлем өркениеттерінің тарихы: оқу құралы. - Алматы: Қазақ университеті, 2017. - 188 б.
2. Гарявин А. Н., Емельянова Т. В., Жиленко С. А.. История мировых цивилизаций. М.:Директ-Медиа. 2022. - 304 с.
3. История мировых цивилизаций :учебное пособие / Г. В. Драч, Н. Н. Ефремов, М. В. Заковоротная и др. - 2-е изд., стер. ; ред. Г. В. Драч, Т. С. Паниотова. – М. : КНОРУС, 2019. – 464 с. – ISBN 978-5-406-02640-3
4. Кармин А. С. Культурология / А. С. Кармин, Е. С. Новикова. – СПб: Питер, 2019. – 412 с.
5. Силичев Д. А. Культурология [Электронный ресурс] : учебное пособие / Д. А. Силичев. - 5-е изд., перераб. и доп. - М. : НИЦ ИНФРА-М, 2019. - 393 с. – Режим доступа: <http://znanium.com> Фортунатов В. В. История мировых цивилизаций / В. В. Фортунатов. – Санкт Петербург: Питер, 2018. – 528 с.

Қосымша әдебиеттер

1. Әлемдік өркениет іздері: Ежелгі Шығыс [Мәтін] / Қ. Жамалов ... – Алматы: Сөздік-Словарь, 2015. - 358 б. - ҚР Мәдениет және спорт министрлігі "Әдебиеттің әлеуметтік маңызды түрлерін басып шығару" бағдарламасы бойынша жарық көрді . – Библиогр.: 350-357 б.
2. Иконникова С. Н. Теория культуры: учебное пособие / С. Н. Иконникова, В. П. Большаков. – М.: Проспект, 2020. - 592 с.
3. Кравченко А. И. Культурология : учебное пособие / А. И. Кравченко. - 8-е изд. - М. : Академический Проект; Трикста, 2021. - 496 с.
4. Торосян В. Г. Культурология: история мировой и отечественной культуры [Электронный ресурс]: учебник / В. Г. Торосян. - М.: Берлин : Директ-Медиа, 2019. - 960 с.

5. Масанов Н. Э. Кочевая цивилизация казахов: основы жизнедеятельности кочевнического общества. Алматы «Социнвест» - Москва «Горизонт», 1995.—320 с.

6. Хазанов А. М. Кочевники и внешний мир. Изд. 3-е, доп. - Алматы: Дайк-Пресс, 2002. - 604 с.

Интернет-ресурсы

1. Викторов В. В. Культурология [Электронный ресурс] : учебник / В. В. Викторов. - М. : НИЦ ИНФРА-М, 2019. - 411 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>

2. Гуревич П. С. Культурология [Электронный ресурс] : учебник / П. С. Гуревич. - М. : Юнити-Дана, 2019. - 327 с. – Режим доступа: <http://biblioclub.ru>

3. История мировых цивилизаций [Электронный ресурс] : учебное пособие / Ред. Г. В. Драч, 8-е изд. - М. : ИЦ РИОР, НИЦ ИНФРА-М, 2018. - 320 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>

4. Колесов М. С. Лекции по истории художественной культуры [Электронный ресурс] / М. С. Колесов. - М. : Инфра-М, 2020. - 292 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>

5. Креленко Н. С. История культуры: от Возрождения до модерна [Электронный ресурс] : учебное пособие / Н. С. Креленко. - М. : НИЦ ИНФРА-М, 2021. - 320 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>

6. Маркова А. Н. Культурология [Электронный ресурс] : учебное пособие / А. Н. Маркова; ред. А. Н. Маркова. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2018. - 400 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>

7. Попова Т. В. Основы культурологии [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. В. Попова. - М. : ИД ФОРУМ, НИЦ ИНФРА-М, 2019. - 256 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>

8. Каверин Б. И. Культурология [Электронный ресурс] : учебное пособие / Б. И. Каверин. - М. : Юнити-Дана, 2019. - 287 с. – Режим доступа: <http://biblioclub.ru>

9. Культурология. История мировой культуры [Электронный ресурс] : учебник / Ф. О. Айсина, И. А. Андреева, С. Д. Бородин и др. ; ред. Н. О. Воскресенская. - 2-е изд., стер. - М. : Юнити-Дана, 2018. - 759 с. – Режим доступа: <http://biblioclub.ru>

10. Никитич Л. А. Культурология: теория, философия, история культуры [Электронный ресурс]: учебник / Л. А. Никитич. - М. : Юнити-Дана, 2019. - 560 с. – Режим доступа: <http://biblioclub.ru>

6. Садохин А. П. Мировая художественная культура [Электронный ресурс] : учебник / А. П. Садохин. - 2-е изд., перераб. и доп. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2019. - 495 с. – Режим доступа: <http://znanium.com>.